

The second breeding record of the Avocet *Recurvirostra avocetta* in Silesia

In June 2003 two breeding pairs of the Avocet were recorded on the fish-pond near Zawadka (Pszczyna district). On 6th June two nests with eggs were found. One breeding attempt was successful, whereas the second nest was flooded. Observation accepted by the Avifaunistic Commission.

Zenon Krzanowski

ul. Narutowicza 46/16, 32-620 Brzeszcze

Grzegorz Mleczek

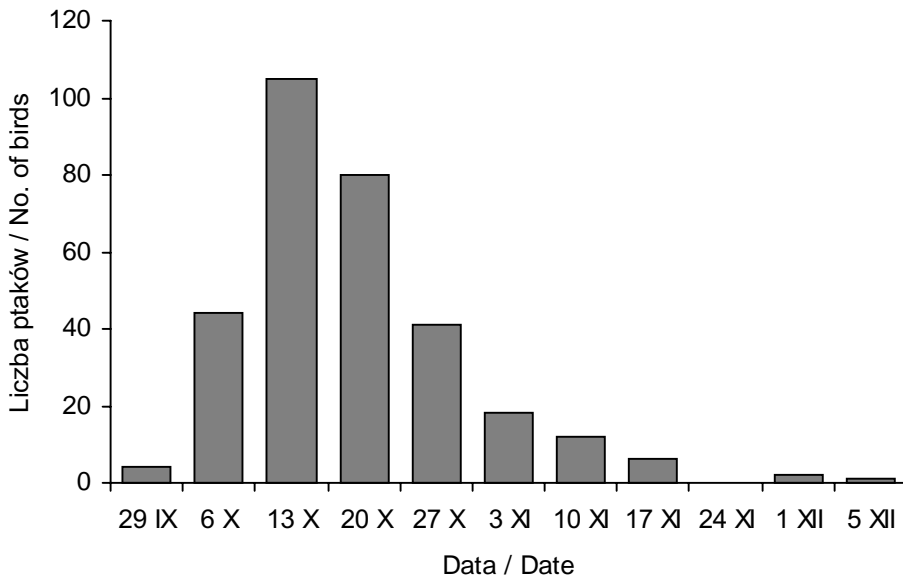
ul. Królowej Jadwigi 9/3, 32-620 Brzeszcze

JESIENNE KONCENTRACJE BEKASIKA *LYMNOCRYPTES MINIMUS* NA ZBIORNIKU MIETKOWSKIM

Jesienią 2002 roku zanotowano wyjątkowe koncentracje bekasika na świeżo odsłoniętym dnie Zbiornika Mietkowskiego. Pod koniec września w wyniku znacznego obniżenia poziomu wody nastąpiło odsłonięcie około 150-hektarowej części dna zbiornika wraz z zalegającymi tam osadami dennymi, które osadziły się pośród jednogatunkowych płatów rdestu ziemnowodnego *Polygonum amphibium*. Rdest pozostawał pod wodą od końca czerwca, kiedy to w wyniku znacznego spiętrzenia wody zalano cofkową część zbiornika. 29 IX stwierdzono pierwsze cztery bekasiki. W następnym okresie prowadzono w obrębie cofkowej części zbiornika regularne, co tygodniowe kontrole nastawione na wyszukiwanie tego gatunku. Polegały one na szczegółowej penetracji błotnistych powierzchni zbiornika, przez grupę 2-3 obserwatorów oddalonych od siebie o kilka metrów. Podczas liczenia uwzględniano wyłącznie ptaki, które zrywały się bezpośrednio „spod nóg”, tzn. w odległości od kilku do 50 centymetrów przed zbliżającym się obserwatorem. Ptaki ponownie płoszone podrywały się do lotu ze znacznie większej odległości (nawet do kilkudziesięciu metrów) i nie były one uwzględniane w wynikach liczeń. Podczas kontroli zwracano szczególną uwagę na obecność odchodów ptaków, które świadczą o dłuższym przebywaniu bekasików w jednym miejscu (A. Sikora). Na ogół bekasiki przebywały w pięciu miejscach zbiornika, na skrajach łąnów rdestu położonych przy małych (do 1 ha powierzchni) błotnistych zastoiskach wody, tworząc niewielkie skupiska żerowiskowe (maksymalnie do 25 osobników). Poszczególne ptaki podrywały się do lotu z miejsc znajdujących się bezpośrednio na linii brzegowej. W miejscach tych stwierdzano wyraźne nagromadzenie odchodów. W miarę obniżania się poziomu wody obserwowano stopniowe

przemieszczanie się ptaków w częściowo zalane fragmenty. Ogółem w okresie od 29 IX do 5 XII 2002 roku w regularnych kontrolach ($n = 10$) zanotowano łącznie 313 bekasików (ryc. 1). Największą koncentrację (105 ptaków) zanotowano 13 X 02. Podczas następnych kontroli liczebność ptaków systematycznie spadała. Ostatnie ptaki zanotowano 1 i 5 XII – odpowiednio 2 i 1 osobnik (K. i M. Martini), tj. w okresie pierwszego pojawu pokrywy lodowej. Po tym okresie pomimo intensywnych poszukiwań ptaków już nie stwierdzono.

Przedstawiona w niniejszej pracy dynamika przelotu bekasika pokrywa się wynikami opisanymi dla obszaru Warmii i Mazur podczas jesieni 1996 roku (Cenian i Sikora 1997). Zarówno w północno-wschodniej Polsce, jak i na Śląsku zanotowano wyraźny szczyt liczebności ptaków na przełomie pierwszej i drugiej dekady października. Jednak należy zaznaczyć, że przyjęty przez Ceniana i Sikorę (1997) średni okres pobytu przelotne bekasików w jednym miejscu (13 dni) nie znalazł potwierdzenia w warunkach Zbiornika Mietkowskiego. Świadczą o tym znaczne różnice liczebności ptaków, sięgające 60%, które uzyskiwano w kolejnych kontrolach. Duża dynamika liczebności bekasika na Zbiorniku Mietkowskim prawdopodobnie spowodowana była głównie stałym obniżaniem się poziomu wody,

Ryc. 1. Maksymalne liczebności bekasika na Zbiorniku Mietkowskim jesienią 2002 roku podczas kolejnych kontroli

Fig. 1. Maximum numbers of the Jack Snipe on the Mietkowski Reservoir in autumn of 2002 during the consecutive visits

a w konsekwencji wysychaniem i zanikiem optymalnych żerowisk, co zmuszało ptaki do dalszej wędrówki.

Koncentracje bekasika na Zbiorniku Mietkowskim jesienią 2002 roku należą do jednych z największych znanych z obszaru migracji i zimowania tego gatunku (Glutz 1977; Cramp 1983; Cenian i Sikora 1997). Dotychczas największe znane koncentracje bekasika z terenu Europy liczyły 80, a w Polsce 98 ptaków (Cenian i Sikora 1997; Tomiałojć i Stawarczyk 2003). Na Śląsku przelot bekasika jest słabo poznany. Do roku 1988 zanotowano tylko 78 osobników w 62 obserwacjach (Dyrcz i in. 1991). Wiosną 1998 i 1999 roku zanotowano intensywny przelot bekasika na niewielkim turzycowisku położonym na peryferiach Wrocławia. Największe koncentracje liczyły wówczas do 8 ptaków, a łączną liczbę ptaków w 23 obserwacjach określono na 72 osobniki (Orłowski i in. 2003).

Bekasik jest stosunkowo liczny gatunkiem lęgowym, którego całkowitą populację szacuje się na około 500 tysięcy par lęgowych i 1,5 miliona osobników (Delany i Scott 2002). Jednak ocena jego liczebności w okresie przelotów i zimowania bez zastosowania specyficznej metodyki jest trudna, a nawet niemożliwa do ustalenia (Cenian i Sikora 1997; Sikora i Marniakowski 2000). Wyjątkowo wysokie liczebności bekasika na Zbiorniku Mietkowskim jesienią 2002 roku były prawdopodobnie wynikiem sprzyjających warunków siedliskowych i żerowiskowych, jakie powstały wskutek odsłonięcia świeżych osadów dennych osadzonych pośród łąnów rdestu oraz zastosowania odpowiedniej metodyki liczenia tego gatunku. Jesienią 2003 roku maksymalny poziom napełnienia zbiornika był niższy niż w roku 2002 i pomimo liczego pojawu rdestu oraz gruntownej penetracji terenu, bekasika odnotowano tylko 6-krotnie (do 8 osobników). Był on stwierdzany wyłącznie w miejscach zalanych wodą przez okres kilku miesięcy. Może to świadczyć o preferowaniu przez ten gatunek świeżo odsłoniętych fragmentów dna, charakteryzujących się dodatkowo obecnością roślinności zielonej, co umożliwia żerowanie polegające na przeszukiwaniu dziobem powierzchniowej warstwy błota i dodatkowo zapewnia osłonę. Również analiza dotychczasowych informacji dotyczących biotopów wykorzystywanych przez bekasika w okresie migracji (np. Glutz 1977; Cramp 1983; Conzemius 1988; Bruster 1990; Dyrcz i in. 1991; Cenian i Sikora 1997; Beck i Olivier 1998; Bednorz i in. 2000) wskazuje na brak doniesień o jego występowaniu w jednogatunkowych płatach rdestu ziemnowodnego, którego tak liczne pojawy nie są zjawiskiem naturalnym, lecz artefaktem charakterystycznym dla sztucznych akwenów wodnych.

Aleksandrowi Milewskiemu, Krzysztofowi i Markowi Martinim, Bartkowi Kazmierczakowi oraz Tadeuszowi Draznemu dziękujemy za pomoc w liczeniach bekasików.

Literatura

- Beck N., Olivier G. 1998. Régime alimentaire de la bécassine sourde *Lymnocyptes minimus* en hivernage dans le Nord de la France. *Gibier Faune Sauvage* 15: 259-267.
- Bednorz J., Kupczyk M., Kuźniak S., Winiecki A. 2000. Ptaki Wielkopolski. Monografia faunistyczna, Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Bruster K. H. 1990. Die Bedeutung der Kiesgruben bei Wilstedt für rastende Zwergschnepfen *Lymnocyptes minimus*. *Arbeitskreis an der Staatlichen Vogelschutzwarte Hamburg* 22: 209-213.
- Conzemius T. 1988. Durchzug, Überwinterung und Durchzugsquartiertreue der Zwergschnepfe *Lymnocyptes minimus* in Luxemburg. *Regulus* 17: 42-46.
- Cenian Z., Sikora A. 1997. Jesienna wędrówka bekasika *Lymnocyptes minimus* w północno-zachodniej Warmii i na Pobrzeżu Gdańskim w roku 1996. *Not. Orn.* 38: 215-223.
- Cramp S. 1983. (Red.). *The Birds of the Western Palearctic*. Vol. 3. Oxford University Press. Oxford, New York.
- Delany S. Scott D. 2002. *Waterbird Population Estimates: 3rd Edition – Snipes, Sandpipers and Phalaropes*. Wetlands International. Wageningen. Netherlands. (Internet: <http://www.wetlands.org/>)
- Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska. Monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski. Wrocław.
- Glutz von Blotzheim U.N. 1985. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. 7/II. Akademische Verlagsgesellschaft. Wiesbaden.
- Orłowski G., Martini K., Martini M. 2003. Intensywny przelot bekasika *Lymnocyptes minimus* pod Wrocławiem wiosną 1998 i 1999 roku. *Chroń. Przyr. Ojcz.* 59: 106-109.
- Sikora A., Maniakowski M. 2000. Zimowanie bekasika *Lymnocyptes minimus* w północno-zachodniej Polsce. *Not. orn.* 41: 225-238.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. PTPP „pro Natura”. Wrocław.

Autumn concentrations of the Jack Snipe *Lymnocyptes minimus* on the Mietkowski Reservoir

In autumn 2002 exceptional concentrations of the Jack Snipe were observed on the freshly exposed bottom of the Mietkowski Reservoir. Birds stayed mainly among monospecific patches of the Water Smartweed *Polygonum amphibium*. The first four Jack Snipes were observed on 29th September. Subsequently, regular controls were made each week in the backwater section of the reservoir, which were aimed at searching for the species. In the period from 29th September till 5th December 2002 jointly 313 Jack Snipes were recorded (fig. 1). The greatest number (105 birds) was noted on 13th October 2002. The Jack Snipe concentra-

tions on the Mietkowski Reservoir in the autumn of 2002 rank among the largest known from the migration and wintering areas of this species.

Grzegorz Orłowski

Katedra Rolniczych Podstaw
Kształtowania Środowiska AR
pl. Grunwaldzki 24, 50-363 Wrocław
e-mail: orlog@poczta.onet.pl

Paweł Gębski

ul. Siemiradzkiego 7/2, 51-631 Wrocław

**POMYŚLNY LĘG MYSZOŁOWA *BUTEO BUTEO*
PRZY RUCHLIWEJ TRASIE SAMOCHODOWEJ**

Wysoka liczebność myszołowa i typ zasiedlanych środowisk powodują, że gatunek ten podlega niemal stałym kontaktom z człowiekiem. Mimo to pozostaje ptakiem dość płochliwym, a gniazdowanie w miejscach intensywnej aktywności ludzkiej nadal nie jest częste. Ciągi komunikacyjne są przez myszołowa regularnie wykorzystywane w okresie zimowym jako żerowisko, jednak przypadki lęgów w bezpośrednim sąsiedztwie dróg należą do rzadkości (Stowasser 1965, Wittenberg 1981). Jeden z takich przypadków przedstawiono w niniejszej notatce.

25 IV 03 koło miejscowości Radzików na SW od Wrocławia znaleziono gniazdo myszołowa zawierające 2 jaja. Znajdowało się ono w odległości 180 m od granicy wsi, w pasie drzew rosnących wzdłuż międzynarodowej trasy samochodowej E67. Drzewa, głównie jesiony *Fraxinus excelsior* (nie-wielka domieszka topól *Populus* sp.) rosły w odległości 5 m od krawędzi jezdni i miały wysokość 13-14 m. Gniazdo umiejscowione było na jesionie na wysokości 10,8 m od ziemi. Klucie nastąpiło ok. 20 V, zaś wylot piskląt z gniazda – 5-8 VII (8 i 9 VII obserwowano lotne młode). Otoczenie stanowiły intensywnie użytkowane i bezleśne tereny rolnicze. Oprócz drzew wzdłuż drogi jedyne potencjalne miejsca gniazdowe stanowił ok. 150 metrowy zadrzewiony rów przebiegający prostopadle do szosy tuż obok gniazda oraz małe zadrzewienie śródpolne położone 250 m dalej. W zadrzewieniu tym myszołowy gniazdowały w poprzednich latach, ale w omawianym sezonie do lęgu tam nie doszło. Jest prawdopodobne, że tegoroczny lęg przy szosie dotyczył tej samej pary.

Droga E67 jest jedną z najruchliwszych międzynarodowych tras tranzytowych w południowo-zachodniej Polsce, mimo iż jest jednopasmowa. Trzykrotne 15-minutowe pomiary (25 IV, 23 V i 18 VI) realizowane poza